

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

Deres referanse
18/643

Vår referanse
17/00341-12

Vår dato
06.06.2018

Høringssvar på forslag til nasjonale retningslinjer for helse- og sosialfagutdanninger - sosionomutdanningen

Høringssvaret skal sendes inn via questback, og kunnskapsdepartementet ber om at en rekke spørsmål skal besvares. Dette legger grunnlaget for oppbyggingen av høringssvaret.

I hvilken grad vurderes utkast til retningslinjen å være i tråd med tjenestenes fremtidige kompetansebehov?

Fellesorganisasjonen (FO) mener programgruppen har gjort et godt arbeid med utkastet til retningslinjer, og dersom våre innspill tas til følge vil det være i tråd med det som vil etterspørres i fremtiden.

Det er verdt å merke seg at parallelt med arbeidet med nye retningslinjer gjennomgår Bufdir kompetansebehovet i barnevernet. Retningslinjene må derfor justeres i tråd med konklusjonene på Bufdirs arbeid, som vil være klart til neste år. Det er avgjørende at både barnevernspedagog- og sosionomutdanningen møter behovet som ligger i barnevernstjenestene, og disse to utdanningene må komplementere hverandre.

I hvilken grad vurderes utkast til retningslinjen å være i tråd med brukernes fremtidige behov for kompetanse i tjenestene?

Dersom våre innspill tas til følge antar vi det vil være i tråd med det som vil etterspørres i fremtiden. Se spesielt avsnitt under om migrasjon og flyktninger.

Hvordan vurderes graden av detaljering med hensyn til utdanningsinstitusjonens behov for autonomi (mulighet for lokal tilpasning) og behovet for nasjonal standardisering å være ivaretatt i læringsutbyttebeskrivelsene?

FO mener at med læringsutbyttene som er beskrevet – og når våre kommentarer er hensynstatt, så vil studenten ha den kompetansen en nyutdannet sosionom skal ha. NOKUT har poengtert at dagens

FO

Besøksadresse:
Mariboestgt. 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
02380

Telefaks:
94 76 20 18

e-post:
kontor@fo.no

www.fo.no

Bankgiro:
9001.06.35674

Bankgiro kontigent:
9001.08.71394

Foretaksnr.:
870 953 852 MVA

sosionomutdanning er svært forskjellig fra studiested til studiested, og at dette er en utfordring. FO mener at det bør være rom for en viss ulikhet i temaområder som studentene skal jobbe med gjennom studiet. Det som må være utslagsgivende er at de ulike studiestedene må ha lik formening om hva som ligger i graderingene og begrepene i kvalifikasjonsrammeverket (NKR).

Er det noen typer kompetanse som mangler i høringsutkastet til retningslinje?

Det mangler en læringsutbyttebeskrivelse som uttrykker kjernen i sosialt arbeid, og vi foreslår at følgende tas med:

- *Har bred kunnskap om hva som kan skape, forebygge, utvikle og løse sosiale problemer på individ, gruppe og samfunnsnivå*

I en stadig mer spesialisert velferdsforvaltning mener FO at sosionomenes kompetanse er viktigere enn noen gang. Vi trenger en profesjon som har et helhetlig blikk, som kan være et bindeledd mellom ulike tjenester og som ivaretar brukerens behov. Læringsutbyttebeskrivelsene for bachelor i sosialt arbeid må gjenspeile at dette er en generalistutdanning og ikke knyttet direkte opp mot en målgruppe. Samtidig erfarer FO at det er behov å knytte sosionomer tydeligere til noen felt i velferdstjenestene. Dette fordi vi erfarer at det ikke lenger er slik at sosionomer blir forstått som den naturlige kompetansen inn i tjenester der vi tidligere hadde en sentral plass. Derfor mener FO det må tydeliggjøre noen av kjernefeltene til sosionomene gjennom læringsutbyttebeskrivelsene, og er fornøyd med de feltene som er beskrevet i formålet. Samtidig er det antageligvis er noe som faller ut i en slik opplisting, og derfor bør man tydeliggjøre at den ikke er uttømmende. Det kan derfor utformes slik:

«Sosionomutdanningen kvalifiserer til arbeid i bredden av velferdstjenester, som for eksempel NAV, barnevern, spesialisthelsetjeneste, kommunal helse- og omsorgstjeneste, migrasjonsfeltet, kriminalomsorg og skole. Sosialarbeidere jobber både i offentlig, privat og frivillig/ideell sektor.»

Kunnskap om «helseutfordringer» og at sosionomer skal bidra til helsefremmende atferd er utelatt i dokumentet. De fleste menneskene som sosionomer er i kontakt med har ofte store helseutfordringer. Store deler av tidligere lov om sosialtjenester ligger nå under helse- og omsorgstjenesteloven. Derfor må sosionomene få en god forståelse av hva som ligger i det utvidete helsebegrepet som ligger i lovgivningen. I forbindelse med pakkeforløpet innen TSB som rulles ut nå, er det for eksempel klarlagt at det er sosialfaglige profesjoner som skal utføre den sosialfaglige basiskartleggingen av pasientene som skal inn i pakkeforløp.

Relasjonskompetanse, informasjonskompetanse, tverrfaglig samarbeid og tjenesteutvikling vil være sentrale kompetanseområder i fremtidens tjenester. Alle kompetanseområdene er tatt med i retningslinjen, men FO mener likevel at relasjonskompetanse kan styrkes i retningslinjen, fordi relasjonsarbeid er grunnleggende for sosialt arbeid på ulike nivåer.

Fremtiden tilsier mer omfattende oppgaver og mindre ressurser til å løse oppgavene. Det vil kreve andre måter å drive sosialt arbeid på. Vi foreslår noen kompetanseområder som enten ikke er tydelig definert eller som mangler i retningslinjen:

- Grupperarbeid og samfunnsarbeid som metoder
- Miljøterapi og institusjonsarbeid
- Oppsøkende arbeid på ulike arenaer
- Kommunikasjonsferdigheter rettet mot barn

Se for øvrig våre innspill på siste spørsmål.

Er beskrivelsen av den delen av utdanningen som foregår i praksis (praksisstudiet) hensiktsmessig og gjennomførbar?

Det må spesifiseres hvor mange uker praksis studentene skal igjennom – se for eksempel til barnevernspedagogutdanningen. FO mener at studentene skal ha en kortere praksisperiode i løpet av første studieår, og deretter en lengre periode i løpet av siste studieår.

FO mener følgende momenter må inn i beskrivelsen av praksis:

I praksisstudiene skal studenten få erfaring med å etablere kontakt, relasjonsbygging, utrede/undersøke, analysere og fatte gode faglige beslutninger i samarbeid med de som oppsøker hjelp og samarbeidspartnere.

FO mener utdanningsinstitusjonene skal tilby veilederutdanning til praksisveiledere. Det må være tett dialog mellom praksissted og utdanningsinstitusjon.

I forbindelse med praksisforberedende undervisning mener FO at studentene skal få kunnskap om trakassering, vold og trusler om vold rettet mot seg selv, fordi sosionomer er blant yrkesgruppene som er mest utsatt for vold og trusler om vold i Norge. I tillegg må studentene få kunnskap om utbrenthet, og om hvordan ta vare på selv i en slik jobb som dette, og om grensesetting mellom arbeid og privatliv.

I hvilken grad er omfanget på retningslinjen gjennomførbart innenfor rammene av en 3-årig bachelorutdanningen?

Som en generalistutdanning er det klart at sosionomstudentene skal igjennom en rekke ulike felt, og bredden må bli dekt i løpet av studiet. Det er uklart for oss om de foreslåtte retningslinjene er mer omfattende enn gjeldende. NOKUTs studiebarometer viser imidlertid at studenter ved sosionomutdanningene bruker mellom 25 og 30 timer i uka på studiene, noe vi vurderer som lavt. Vi er derfor opptatt av at nåværende treårig bachelor må utnyttes bedre. Det handler om både mer og bedre undervisning, mer ferdighetstrening og større krav til studentenes innsats. For å få det til trengs det innsats på andre områder enn det retningslinjene skal favne. Dette handler bla høyere finansieringskategori for utdanningen, lærernes kompetanse og bedre studiefinansiering for studenter.

Er ferdighetstreningen i utdanningen tilstrekkelig vektlagt?

FO mener det som står om ferdighetstrening i kapitlet «Krav til studiets oppbygging» er bra, men det kan vurderes om dette i større grad må trekkes inn i læringsutbyttebeskrivelsene også.

Det kan bli enda tydeligere at studentene skal få bred kunnskap om relasjonsbygging, samtaler og kommunikasjon, og ferdighetstrening i dette.

Den delen av studiet som foregår i praksis er omtalt under studiets oppbygging. Er det flere eller andre forhold knyttet til praksisstudiene som bør inn i retningslinjene?

Se spørsmål over om praksis.

Er det andre høringsinnspill?

Formålet

Formålet med utdanningen er at studenten skal utdannes til å bli sosionom, og det ser ut til å være glemt:

- *Fullført og bestått studium gir graden Bachelor i sosialt arbeid, og gir tittelen sosionom.*

Formålet til retningslinjene kan bli grundigere. FO foreslår noen endringer i de første avsnittene i formålkapitlet:

Formålet med sosionomutdanningen er å kvalifisere praksisorienterte og reflekterte profesjonsutøvere som gjennom sosialt arbeid skal forebygge, redusere og arbeide med sosiale problemer på individ, gruppe og samfunnsnivå. Sosialt arbeid skal være basert på det fremste innen forsknings- og erfaringskunnskap.

Sosialt arbeid springer ut av en forståelse av at mennesker aktivt og relasjonelt kan forholde seg til sine medmennesker og de strukturer de lever under. Faget retter seg mot arbeid med mennesker i alle aldre. Sosionomutdanningen gir kunnskap om hva som skaper utfordringer for mennesker, herunder barn og familier, og kvalifiserer til å gi hjelp til personer i forbindelse med sosiale problemer, omsorgssvikt, helseutfordringer, økonomiske problemer og andre utfordringer. Sosionomutdanningen skal utdanne profesjonsutøvere som skal sikre at personer som lever under forhold som kan skade deres helse får den hjelpen de har behov for.

Sosionomutdanningen kvalifiserer til arbeid i bredden av velferdstjenester, som for eksempel NAV, barnevern, spesialisthelsetjeneste, kommunal helse- og omsorgstjeneste, migrasjonsfeltet, kriminalomsorg og skole. Sosialarbeidere jobber både i offentlig, privat og frivillig/ideell sektor.

Kunnskapsområder

Innledningen på kapitlet som heter «kunnskapsområder» er for snevert beskrevet. Setningen som heter «et fag kjennetegnes av et område som konstituerer disiplinen», kan med fordel tas ut. Den gir en klang av

mindreverdigheitskompleks. Videre er den ensidige fokuseringen på problemer uheldig. Har bør det komme frem noe om arbeid med ressurser, og at det ikke kun er sosiale problemer en sosionom arbeider med.

Vi foreslår at det kommer to punkt til under «1 Rammer for sosialt arbeid»:

- *Profesjonell og personlig utvikling*
  - Fordi dette er grunnleggende for å kunne arbeide relasjonelt med mennesker i sårbare situasjoner
- *Rammer for profesjonsutøvelsen*
  - Herunder kunnskap som kan forminske «praksissjokk», kunnskap om vold og trusler rettet mot deg som ansatt, grensesetting osv.

Under «3 Arbeid med sosiale problemer» foreslår vi at første kulepunkt lyder:

- *Kommunikasjon, relasjonsarbeid, samhandling og konflikthåndtering* [tilført relasjonsarbeid]

Tredje kulepunkt skal lyde:

- *Planlegge, kartlegge, analysere, saksbehandle og beslutte basert på medvirkning og demokratiske prinsipper* [tilført analysere]

I kunnskapslæreutbyttebeskrivelsen om juridisk metode, bør lovreglene om tvang spesifiseres.

For å kunne arbeide med migranter og flyktninger har studentene behov for å få kunnskap om kultursensitivitet, om migrasjon, flyktninger og bakgrunnen for at noen blir flyktninger, om traumer og PTSD.

Kunnskap om psykologi (individ, gruppe og organisasjon) og psykologisk utvikling ser ikke ut til å være lagt vekt på. FO mener dette må inn i kunnskapslæreutbyttebeskrivelsene.

Oppbygging

Oppbyggingen av retningslinjene er noe uklar, og bør endres på. Se for eksempel hvordan retningslinjen for vernepleierutdanningen er bygd opp. Det er for eksempel vanskelig å se den røde tråden mellom kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. På arbeid med sosiale problemer mangler det for eksempel et ferdighetspunkt som sier noe om hvordan man skal arbeide for å løse sosiale problemer.

Det må ses på andre måter å inkludere samene i læringsutbyttebeskrivelsene. Kanskje det kan skrives inn i formålet, slik at det blir ivaretatt gjennomgående, og ikke bare på noen av beskrivelsene.

Annet

Sosionomutdanningen må plasseres i høyere finansieringskategori, på samme nivå som for eksempel barnevernspedagogutdanningen.

Vi tar for gitt at endelige retningslinjer språkvaskes.

Med vennlig hilsen

Mimmi Kvisvik
Forbundsleder

Andreas Pedersen Kikvik
Rådgiver